

Seleucia

Sayı XV - 2025

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XV

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)
Yavuz Yeğin

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Prof. Dr. Ayşe Fatma Erol
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Sabri Arıcı
Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Kasım Oyarçın
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Doç. Dr. Yavuz Yeğin
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Kaya
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Burak Erdem
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia

Olba Kazısı Serisi

Sayı: XV

Yıl: 2025

ISSN: 2148-4120

ISBN: 978-625-6925-83-0

Yazışma Adresi

Doç. Dr. Yavuz Yeğin
Ankara Üniversitesi,
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Diller Binası,
Oda no: Z7
Arkeoloji Bölümü No:45-45/A
06100 – Sıhhiye / Ankara – Türkiye
Tel: 0 312 310 32 80 / 1498
E – posta: ozyildirimmurat@gmail.com -
yavuzyeğin002@gmail.com
aemelerten@gmail.com

Yayının Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık – Türkçe ve İngilizce.

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.
Dağ. Paz. Gid. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay – Ankara
Tel: 0312 419 85 67
Sertifika no: 20193
www.bilginyayinevi.com
E – posta: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Dijital Baskı Merkezi (Osman Sami Solak)
İvedikköy Mh. 1492. Cd. Yenimahalle /
ANKARA
Tel: 0533 577 6514
Matbaa Sertifika No: 70810

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Dr. Burak Erdem

Dağıtım

Selanik 2 Cad. 64/13, Karadeniz İşhanı 3. Kat
Kızılay – Ankara
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı XV | Mayıs 2025

Doğu Dağlık Cilicia Mimari Plastiği Bağlamında
Olba'dan Bir Grup Buluntu

*A Group of Finds from Olba in the Context of
Architectural Decoration in Eastern Rough Cilicia*

Emel Erten – Yavuz Yeğin

9

Su Kemerlerinin Ötesinde: Kırsalda Roma Yaşamı ve
Mimarisi

*Beyond the Reach of the Aqueducts: Roman Lives and
Architecture in the Countryside*

Fikret Yeğin

33

Juliana Anicia: "A Building Loving Woman"

Gender and Construction in Constantinople

*Juliana Anicia: "Yapı İşlerini Seven bir Kadın":
Constantinopolis'te Toplumsal Cinsiyet ve İnşaat*

Faaliyetleri

Diane Favro

55

Boncuk ve Vazo Yapımı Dışında

Tunç Çağ'ında Camın Farklı Kullanım Biçimleri

Different Uses of Glass in the Bronze Age

Other than Beads and Vessels

Emel Erten

71

Savatra'dan Yeni Adak Yazıtları

New Votive Inscriptions from Savatra

Mehmet Alkan – İlker Işık

93

Tyana Geç Antik Sur Duvarında Ele Geçen Bir

Define Hakkında İlk Değerlendirmeler

*First Evaluations of a Hoard Discovered in the Tyana
Fortress Wall*

Hüsamettin Hayri Şener

107

Gaziantep Gerçin Höyük'ten Savaş Arabası Şeklinde
Bir Kaide

A Chariot-Shaped Base from Gerçin Höyük, Gaziantep

Timur Demir – Özgür Çomak

121

Tarsus'da Türk İslam Dönemi Mihrapları

The Mihabs of Turkish-Islamic Period in Tarsus

Mustafa Kaya

139

Aizanoi Tiyatrosu'nun Scaenae Frons Düzeninin

Anadolu'daki Benzerleriyle Karşılaştırılması

*Comparison of the Scaenae Frons Order of the Aizanoi
Theatre with Similar Theatre Examples in Anatolia*

Fikret Özbay – İrem Kaya Yuki

161

Eski Çağ ve Geç Antik Çağ Yazılı Kaynaklarında
Zephyrium

Zephyrium in Ancient and Late Antique Written Sources

Muzaffer Yılmaz

183

Batı Karadeniz'de

Protohistorik Dönemlere Ait Yeni Veriler

*Recent Archaeological Evidence from the Protohistoric
Periods of the Western Black Sea Region*

Emrullah Kalkan - Yunus Emre Sevindik

193

Anamur'da Ortagonuş (Bahçegonuş) Hanı ve Çeşmesi

Ortagonuş (Bahçegonuş) Inn and Fountain in Anamur

Halil Sözlü – Sultan Eren

213

Ardahan'ın Hanak İlçesindeki Veli Kalesi

Veli Fortress in Hanak District of Ardahan

Özlem Oral

227

Roma Dönemi'nde Phokaia'yı Etkileyen

Depremlerdeki Arkeolojik İzler

*Archaeological Traces of Earthquakes Affecting Phokaia In
the Roman Age*

Sabri Arıcı

243

Eagle Figurine With Gold Medallion Holding a Ram
From Burdur Museum

*Burdur Müzesi'nden Koç Tutan Altın Madalyonlu Kartal
Figürini*

Salih Soslu

259

Antik Kaynaklar, Antropolojik ve Arkeolojik Veriler

Işığında Eski Çağ'da Dövme

*Tattooing in Antiquity in the Light of Ancient Literature,
Anthropological and Archaeological Data*

Ahmet Emirhan Bulut

287

Samsun, Bafra'daki Roma Dönemi Taş Sanduka

Mezarları ve Buluntularının Değerlendirilmesi

*An Evaluation of the Roman Period Stone Cist Graves
and Their Findings from Bafra, Samsun*

Orhan Alper Şirin

321

Aizanoi Kadoi ve Kotiacon'dan Yün Üretimine İlişkin
Arkeolojik İzler

*Archaeological Evidence of Wool Production from Aizanoi,
Kadoi and Kotiacon*

Aslıhan Özbay

347

Seyitömer Höyük'ten Ele Geçen Bir Grup Bıçak

A Group of Knives Found at Seyitömer Mound

Rana Başkurt Usta – Hüseyin Usta

367

Traianus'un Doğu Seferine İlişkin Arkeolojik Kanıtlar

Archaeological Evidence of Trajan's Eastern Campaign

Burak Erdem

383

Alahan Manastırı Mağara – Kilisesi

Cave-Church in Alahan Monastery

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin

397

PRAEFATIO

SELEVCIA'nın 2025 sayısı bu yıl da zengin bir içerikle okurlarına ulaşıyor. Bu sayı ile aynı zamanda dergimizin on beşinci yılını da kutlama mutluluğu içindeyiz. Bu yıl aynı zamanda Olba kazıları da on beşinci yılını kutluyor. Bundan yirmi dört yıl önce, Olba akropolisinin eteklerinde mütevazı bir yüzey araştırması biçiminde başlayan çalışmamızın gelişerek, bir kazı haline gelmesinde on beş yılı geride bıraktık. Şimdi Olba'nın yerleşim tarihi, kentteki yaşam tarzı konusunda çok daha fazla bilgi sahibi olmanın sevincini ve gururunu taşıyoruz.

Olba kazısı ekibinin özveri ve gayretleri ile on beş yıldır aralıksız olarak yayınlanan SELEVCIA'nın bu sayısında, Anadolu arkeolojisini, sanat tarihini, epigrafisini, nüemizmatığını, mimarlık tarihini aydınlatan, yepyeni bulguları ve fikirleri içeren toplam yirmi bir bilimsel metin yer almakta. Bu çalışmaları yaparken emeklerini, deneyimlerini bizlerle, dergimizle paylaşan yazarlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Doç. Dr. Yavuz Yeğin

PREFACE

SELEVCIJA's 2025 issue reaches its readers with a rich content this year as well. With this issue, we are also happy to celebrate the fifteenth anniversary of our journal. This year, the Olba excavation project is also celebrating its fifteenth anniversary. Twenty-four years ago, we started our work as a modest surface survey on the lower slopes of the Olba acropolis and it has been fifteen years since it turned into a full-scale excavation. Now, we are happy and proud to have much more information about Olba's settlement history and the lifestyle in the city.

This issue of SELEVCIJA, which has been published continuously for fifteen years thanks to the dedication and efforts of the Olba excavation team, includes a total of twenty-one scientific texts that shed light on Anatolian archaeology, art history, epigraphy, numismatics, and architectural history, and include brand new findings and ideas. We would like to express our gratitude to our authors who shared their efforts and experiences with us in our journal.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Editor in Chief)

Assoc. Prof. Dr. Yavuz Yeğin

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., Istanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, Istanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Gaziantep Gerçin Höyük'ten Savaş Arabası Şeklinde Bir Kaide

Timur Demir* – Özgür Çomak**

Öz

Gerçin Höyük'te 2022 ve 2023 yıllarında gerçekleştirilen yüzey araştırmaları çalışmaları kapsamında, merkezle ilgili resmi kurumlardaki bilgiler bir araya getirilmiştir. Bu çalışmalar, Gerçin Höyük'te geçmiş yıllarda Demir Çağı'na tarihlenen bazı heykeltıraşlık eserlerinin tespit edildiğini göstermiştir. Bu çalışmada Gerçin Höyük'te tespit edilen savaş arabası şeklindeki bir kaidenin sanatsal, stilistik ve ikonografik özellikleri incelemektedir. Savaş arabası şeklindeki kaide, bölgedeki heykeltıraşlık geleneğinin zenginliğini ve kültürel etkileşimini gösteren önemli bir eserdir. Çalışmada Geç Hitit ve Yeni Assur sanatları çerçevesinde kültürel ve sanatsal bağlamıyla ilişkisini değerlendirerek, hangi zaman aralığına ait olduğuna dair bir öneri sunmaktadır. Gerçi Höyük'te, geçmiş yıllarda tespit edilen I. Panamuwa kitabesindeki ifadeler, MÖ 8. yüzyılda Sam'al krallığı tarafından dinsel yönü ile ön plana çıkan bir yerleşimin Gerçin Höyük'te oluşturulduğuna işaret etmektedir. Çalışmaya konu olan eser Zincirli Höyük'teki Sam'al Krallığı'nın sanatsal ve dini pratiklerinede ışık tutmaktadır. Ayrıca bölgede kutsal coğrafyanın oluşum sürecine ve Demir Çağı yerleşiminin niteliği hakkında da önemli bilgiler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gerçin Höyük, Zincirli Höyük, Geç Hitit, Sam'al, Kaide.

A Chariot-Shaped Base from Gerçin Höyük, Gaziantep

Abstract

Within the scope of the surveys carried out at Gerçin Höyük in 2022 and 2023, information from official institutions related to the center was gathered. These studies revealed that some sculptural artifacts dating to the Iron Age were discovered at Gerçin Höyük in the past years. This study analyzes the artistic, stylistic and iconographic characteristics of a chariot-shaped base found

* Dr. Öğr. Üyesi Timur Demir, Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Gaziantep, Türkiye. E-posta: timurdmr@gmail.com, Orcid no: 0000-0002-8307-0842.

** Gaziantep Müze Müdürü Özgür Çomak, Gaziantep Müze Müdürlüğü. E-posta: ozgurcomak@gmail.com, Orcid no: 0009-0005-8101-7051.

Teşekkür

Gaziantep Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü Kıvanç Özbey'e, Gerçin Höyük 2022 yılı çalışmaları bakanlık temsilcisi Nagihan Bulut'a, Gaziantep Müzesi uzmanlarından Kübra Yılmaz'a, eserlerin üç boyutlu taramalarını titizlikle gerçekleştiren arkeologlar Oğuz İkibudak ve Emre Şahin'e, çalışmada kullanılan terminolojiyi kontrol ederek tavsiyelerde bulunan Doç.Dr. Münteha Şahan'a teşekkürlerimizi sunarız.

at Gerçin Höyük. The chariot-shaped base is an important artifact that shows the richness of the sculpture tradition and cultural interaction in the region. The study evaluates its relationship with its cultural and artistic context within the framework of Late Hittite and Neo-Assyrian arts and offers a suggestion as to the time to which it belongs. The statements in the inscription of Panamuwa I, which was discovered in previous years, indicate that a settlement with a religious aspect was established in Gerçin Höyük by the Sam'al kingdom in the 8th century BC. The artifact subject to the study sheds light on the artistic and religious practices of the Sam'al Kingdom at Zincirli Höyük. It also provides important information about the formation process of the sacred geography in the region and the nature of the Iron Age settlement.

Keywords: Gerçin Höyük, Zincirli Höyük, Late Hittite, Sam'al, Base.

Giriş

Gerçin Höyük günümüzde Gaziantep ili İslahiye İlçesi/Kozdere Mahallesi ile Nurdağı İlçesi/Gözlü Hüyük Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Levant Koridoru'nun kuzey kesiminde, Nurdağı ve İslahiye ovalık alanının içinde yer alan çok sayıda höyükten biri olan Gerçin Höyük, iki doğal kayalık koni üzerinde süreç içinde şekillenmiştir (**Lev. 1-2**). Birinci alan (A Alanı) kuzeydoğu kısımda bulunan 70 metre yüksekliğinde bir höyük oluşturur. İkinci alan (B Alanı) ise A Alanı'nın güneybatısında, güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda yaklaşık 700 metre, kuzeybatı-güneydoğu yönünde ise yaklaşık 350 metre genişliğinde, yaklaşık 60 metre yüksekliğinde bir höyüktür. Gerçin Höyük'teki kültürel dolgular serpantin bir kayalık yapı üzerinde şekillenmiştir. Bu kayalık yapının etrafı 1950'li yıllarda yapılan ıslah çalışmaları ile kurutulan Emen Gölü isimli bir bataklık ile çevrelenmiştir¹.

1888-1902 yılları arasında Zincirli Höyük'te gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar sırasında günümüzde Nurdağı ve İslahiye ilçeleri sınırları içerisinde birçok arkeolojik merkez ziyaret edilmiş ve bilimsel literatürde ilk defa yerini almıştır. Bu merkezlerden birisi de Gerçin Höyük olmuştur. Zincirli Höyük'ün kuş uçuşu 7 km kuzeydoğusunda yer alan Gerçin Höyük'te, Alman arkeoloji ekibi tarafından çeşitli heykeltıraşlık eserleri tespit edilmiştir². Bu eserlerden en önemlisi hiç kuşkusuz Sam'al kralı I. Panamuwa dönemine tarihlendirilen Aramice kitabeye sahip Hadad Heykelidir³. Bu heykelin yanı sıra Gerçin Höyük ile Zincirli Höyük arasında yer alan Tahtalıpınar olarak isimlendirilen terk edilmiş bir mezarlık alanında Gerçin Höyük'ten taşınarak götürüldüğü düşünülen, II. Panamuwa dönemi hakkında bilgi veren kitabeli heykel gövdesi⁴ ile Gerçin Höyük A alanının eteklerinde üç heykel gövdesi parçası da bu çalışmalar sırasında tespit edilmiştir⁵. Tespit edilen yazılı kaynaklar Gerçin Höyük'ün MÖ 8. yüzyıldan başlayarak Zincirli Höyük'te hüküm süren hanedanlığa bağlı

1 Korkmaz 2008.

2 Luschan vd. 1893, 44-55; Wartke, 2005, 34-35.

3 Orthmann, 1971, 75-76, 483-484, Taf. 7-d; Tropper 1993, 54-58.

4 Luschan vd. 1893, 48; Orthmann, 1971, 76, 534, Taf. 52-c; Bonatz 2000, A 8, Taf. II.

5 Luschan vd. 1893, 52-55.

bir merkez olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur⁶. Ayrıca I.Panamuwa'ya ait kitabedeki ifadeler Gerçin Höyük'te çeşitli tanrılar için tapınaklar ve kendisi için bir ebedi ikametgâh yaptırdığına işaret etmektedir. Geçmiş yıllarda merkezde tespit edilen heykeltıraşlık eserleri de bu mekanlarla bağlantılı olmalıdır.

Gerçin Höyük'te Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izinleri ile 2022-2023 yılları arasında yüzey araştırmaları gerçekleştirilmiştir⁷. Yüzey araştırmaları kapsamında Gaziantep Müze Müdürlüğü ve Gaziantep Bölge Koruma Kurulu arşivlerinde Gerçin Höyük ile ilgili tüm bilgiler resmi yollardan taleplerle bir araya getirilmiştir. İlgili yazışmalar dikkate alındığında Gerçin Höyük'te geçmiş yıllarda tespit edilen çeşitli eserlerin Gözlü Höyük başlığı altında envanter altına alındığı görülmüştür. Bu karışıklığın temel nedeni Gerçin Höyük'ün idari olarak kısmen Gözlü Höyük mahallesine bağlı olmasıdır.

Kurum arşivlerinde gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda farklı yayınlarda ele alınan Gözlü Höyük Fırtına Tanrısı Steli olarak bilinen eser⁸ ile daha önce çeşitli yayınlarda sadece fotoğrafına ve kısa bilgilerine yer verilmiş savaş arabası şeklinde bir kaidenin Gerçin Höyük'ten Gaziantep Müzesine getirildiği tespit edilmiştir. Bu iki eserin yanı sıra geçmiş yıllarda Gözlü Höyük Ziyafet Sahnesi olarak çeşitli yayınlarda ele alınan eserin de⁹ muhtemelen Gerçin Höyük'ten Gaziantep Müzesine getirilmiş olduğunu düşünmekteyiz.

Bu çalışmada daha önce detaylı bir yayın çalışması gerçekleştirilmemiş savaş arabası şeklindeki kaide ele alınacaktır. Kuzey Suriye ve Anadolu'da, Geç Tunç ve Demir Çağları'nda boğaların, aslanların, dağ tanrılarının veya sfenkslerin kullanıldığı çeşitli kaide örnekleri bilinmektedir. Savaş arabası şeklinde bilinen tek kaide örneği ise Adana Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Çineköy kaidesidir. Çineköy kaidesi ile birlikte tespit edilen Fırtına Tanrısı heykeli ve kitabeler çeşitli yayınlarda ele alınmış ve tartışılmıştır¹⁰. Sanatsal özellikleri ise Orthmann tarafından detaylı bir şekilde incelenmiştir¹¹. Çalışmamızda Gerçin Höyük kaidesi, sanatsal, stilistik ve ikonografik açıdan benzerlikleri nedeniyle ağırlıklı olarak Çineköy kaidesiyle karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Ayrıca eserin kültürel ve sanatsal bağlarla ilişkili olduğu, Geç Hitit ve Yeni Assur sanatları çerçevesinde de çeşitli değerlendirmeler yapılarak hangi zaman aralığına ait olduğuna dair bir öneri sunulacaktır. Ayrıca Demir Çağı'nda Sam'al krallığı tarafından ağırlıklı olarak kült alanları ile yeniden kurgulandığı düşünülen bir yerleşime sahip olduğu anlaşılan Gerçin Höyük'teki yerleşimin niteliği hakkında çeşitli varsayımlar üretilmeye çalışılacaktır.

Günümüzde Gaziantep Müzesi envanterinde bulunan eserde üç boyutlu tarama, Müze Müdürlüğü'nün sahip olduğu Shining 3D EinScan 2020 2x Plus cihazı ile gerçekleştirilmiş

6 Schloen – Herrmann 2016; Bonatz 2023.

7 Demir vd. 2024, 438.

8 Bunnens 2006, 114, fig. 66; Balcıoğlu 2009, 8.

9 Bonatz 2000, C28, Taf. XIII; Balcıoğlu, 2009, 26.

10 Tekoğlu vd 2000; Lafranchi 2009; Lebrun – de Voos 2006.

11 Orthmann 2021.

ve Exscan Shining 3D ve Autodesk 3ds Max programları kullanılarak görsel veriler bir araya getirilmiştir.

Savaş Arabası Şeklinde Kaide

Eser 1983 yılında Gerçin Höyük'te tespit edilerek, Gaziantep Müzesine yetkililer tarafından taşınmıştır. Eser daha önce bilimsel bir yayına konu olmamıştır. İki yayında sadece geliş yeri belirsiz bir şekilde müzede savaş arabası şeklinde bir kaide olduğundan bahsedilmiştir¹². Eserin müzeye getirilişi ile ilgili rapordaki fotoğraflarda eserin kısmen toprağa gömülü olduğu görülmektedir¹³. Ancak höyüğün neresinde tespit edildiğine dair herhangi bir detay yoktur. İlgili fotoğraf eserin in-situ durumunda olmadığını düşündürmektedir.

Eserin korunan kısımlarının boyutları: arka yüz yükseklik 123 cm, genişlik 106 cm (**Lev. 5**); A yüzü yükseklik 110 cm, genişlik 129 cm (**Lev. 3**); B yüzü yükseklik 113 cm, genişlik 118 cm (**Lev. 4**); üst kısım ise yan kenarların genişliği 100 cm, ön ve arka kenarlar ise 109 cm boyutlarındadır (**Lev. 6-7**). Üst kısımda ayrıca 31x35 cm boyutlarında, 19 cm derinliğinde bir tenon/heykel yuvası bulunmaktadır.

Bazalt'tan yapılan eserin yan kısımlarında betimlenen tekerleklerden, arka kısımda bulunan kalkan betimlenmesinden kaidenin savaş arabası şeklinde olduğu anlaşılmaktadır. Ön kısmı ise tümüyle tahrip olmuştur. Oldukça ağır olan eserin alt kısmında gözlem yapılamamıştır. Kaidenin üst kısmının, ön ve yan yüzlerinin kenarlarında küçük çıkıntılar yer almaktadır. Tahrip olmuş olan ön tarafın, üst kısmında ayrıca kısmen korunmuş durumda daire şeklinde kuleleri simgeleyen iki çıkıntı yer almaktadır. Bu unsurlar, kaidenin üst kısmında bir tahkimat yapısının betimlendiğine işaret etmektedir. Kaidenin arka kısmında ise yaklaşık 66 cm çapındaki dışbükey yuvarlak kalkan oldukça sade bir biçimde betimlenmiştir.

Kasanın iki yan yüzünde ön planda tekerlekler dikkat çekicidir. Sekiz parmaklı (ispitli) tekerlere ait tekerlek yuvası belirgin bir şekilde işlenmiştir. A yüzünde tekerin arka kısmında silik bir şekilde betimlenmiş bir örtü dikkat çekicidir (**Lev 3**). Her iki tekerleğin arkasında ayrıca dizgine ait kayışlar yine oldukça silik bir şekilde betimlenmiştir. B yüzüne göre daha iyi bir şekilde korunan A yüzünde, ayrıca taşıt veya kasa okuna ait olması muhtemel bir parça betimi görülmektedir. Kaidenin korunan üç yüzünde de alt kısımda silme şeklinde çıkıntılar bulunmaktadır.

Gerçin Höyük kaidesinin ön yüzü yoğun bir tahribata maruz kalması nedeniyle bu kısımdaki kompozisyon belirlenememiştir. Ancak Gerçin Höyük kaidesinin her iki yanındaki tekerleklerin arka kısmında gözlemlenen kayışlar ve arabaya ait diğer unsurlar, eserin ön tarafında en azından bir hayvanın bulunmasının oldukça muhtemel olduğuna işaret etmektedir.

12 Çambel - Özyar 2003, 138; Messerschmidt 2018, 32.

13 İlgili Rapor dönemin Gaziantep Müze Müdürü Hasan Candemir ve Müze Uzmanı Cumali Ayabakan tarafından imza altına alınmıştır. Rapora göre 11.Mayıs.1983 tarihinde Gerçin Höyük Ziyaret edilmiş ve çeşitli gözlemlerde bulunulmuştur.

Bu noktada Gerçin Höyük'ten Almanya'ya Vorderasiatisches Museum'a taşınan Sam'al kralı I. Panamuwa dönemine tarihlendirilen Hadad Heykeli'nin sergilenmesi için oluşturulan kaide kurgusunda kullanılan 3002.1-2 envanter numaralı¹⁴ iki aslan başına dikkat çekmek gerekmektedir. Ulaşabildiğimiz yayınlarda bu iki aslan başının nereden geldiğine yönelik herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Aro¹⁵ ve Lange¹⁶, bu iki aslan başının Gerçin Höyük'ten götürülmüş olabileceğine dikkat çekmiştir. Luschan'ın raporlarında ve döneme ait çeşitli yazışmalarda Zincirli Höyük'te tespit edilen bazı eserlerin bir kısmının taşınmasını kolaylaştırmak için çeşitli tıraşlama işlemlerinin yapıldığına dair bilgiler bulunmaktadır¹⁷. Aynı özelliklere sahip iki aslan başının bir kaideye kullanılmış olma ihtimali oldukça yüksektir¹⁸. Büyük oranda sağlam durumda günümüze ulaşan kaidenin sadece ön yüzünde tahribatın olması, bilinçli bir müdahalenin yapıldığını göstermektedir. Müzedeki sergide iki aslan başının Hadad Heykeli'nin sonradan oluşturulan kaidesinde özellikle kullanılması, Luschan'ın kaideyi gördüğü ihtimalini güçlendirir. Bugüne kadar sergideki iki aslan başını konu alan detaylı bir bilimsel çalışma olmaması nedeniyle bu durum şimdilik bir ihtimaldir. Bu ihtimal, döneme ait arşivler üzerine yürütülecek çalışmalar ve kaide ile aslan başları üzerinde gerçekleştirilecek kaynak analizi çalışmaları ile ortaya konabilir. Bu çalışmaların gerçekleşmesi durumunda, iki aslan başının hukuki durumunun da sorgulanması gündeme gelebilir.

Kaidenin tarihlendirilmesi ve tipoloji içindeki yerinin değerlendirmesi için kullanılan morfolojik özelliklerde en belirgin unsur kasanın iki yan yüzünde kullanılan sekiz parmaklı tekerleklerdir. Hitit ve Geç Hitit görsel sanatlarında savaş arabası betimlemelerinde ağırlıklı olarak altı parmaklı tekerlekler kullanılmıştır. Geç Tunç Çağı'nda Boğazköy'den sekiz parmaklı bir kil tekerlek modeli bilinse de¹⁹, Hitit ve Mısır kökenli eserlerde Hitit savaş arabaları betimlemelerinde altı parmaklı tekerleklerin kullanıldığı görülmektedir²⁰.

Geç Hitit Sanatı içinde değerlendirilebilecek sanat eserlerinde ise savaş arabası betimlenmelerinde genellikle altı parmaklı tekerlekler kullanılmıştır: Arslantepe'de MÖ 11. yüzyıla tarihlendirilen aslan avı ortostatında²¹, MÖ 11.-10. yüzyıllara tarihlendirilen geyik avı ortostatında²² ve MÖ 11.-10. yüzyıllara tarihlenen bir rölyef parçasında²³; Karkamış'ta büyük çoğunluğu MÖ 10. ve 9. yüzyıllarda farklı hükümdarlar tarafından çeşitli eklemeler

14 Aro 2013, dpn. 60.

15 Aro 2013, 245, dpn 60.

16 Lange 2021, 349.

17 Warkte 2005, 34; Yılmaz 2023, 144.

18 Aro 2013, 245.

19 Boehmer 1983, 40, Abb.28.; Darga 1992, 217.

20 Macqueen 2001, 63.

21 Hawkins 2000, 318–20, lev. 155.

22 Hawkins 2000, 321–22, lev. 156.

23 Hawkins 2000, 327, lev. 163

ile geliştirilen kral kapısı (iki adet)²⁴ ve uzun duvar ortostat programlarında (beş adet)²⁵ yer alan savaş arabası görsellerinde; MÖ 9.-8. yüzyıllar tarihlendirilen Tell Halaf heykeltıraşlık eserlerinde²⁶; MÖ 9. yüzyıla tarihlendirilen²⁷ Zincirli kale kapısı ortostat programında bir savaş arabasında altı parmaklı tekerlek kullanılmıştır. Ayrıca Karkamış'ta tespit edilen biri MÖ 9. yüzyılın ortasından sonraya tarihlendirilen bir adet silindir mühürde²⁸ savaş arabası betimlemelerinde altı parmaklı tekerlekler kullanılmıştır.

Geç Hitit sanatı içinde değerlendirilen görsellerde ise sekiz parmaklı savaş arabası betimlenmeleri: MÖ 8. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen Sakçagözü'nde²⁹, Sakçagözü ile çağdaş olduğu düşünülen Kırık Bayır rölyefinde³⁰, MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilen Karatepe'de³¹, MÖ 9. yüzyılın ortalarından- MÖ 8. yüzyılın sonuna değin tarihlendirilen Aslantaş'ta³², MÖ 9.-8. yüzyıllara tarihlendirilen Tell Halaf'ta³³, MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen Tell Tayinat'ta³⁴, MÖ 738-710 yılları arasına tarihlendirilen Çineköy Hava Tanrısı Heykeline ait kaide³⁵ karşımıza çıkar. Sekiz parmaklı tekerlekler sahip savaş arabası sahneleri, Yeni Assur sanatında ise MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısında, III. Tiglat-pileser dönemi sonrasında görülmeye başlanır³⁶.

Savaş arabası betimlemelerinde tekerleklerde genellikle jant kullanımı gözlemlenirken, Gerçin Höyük kaidesinde jant kullanılmamıştır. Kaideye dingil uçları belirgin bir şekilde betimlenmiştir. A yüzünde tekerleklerin arka kısmında arabaya ait diğer unsurlar gözlemlenir (**Lev. 3**). A yüzünde kasanın yanında aşağıya sarkan uç kısmında küçük püsküllerin olduğu bir örtü oldukça silik bir şekilde betimlenmiştir. Herhangi bir bezemenin olmadığı örtünün üstünde, dizgine ait kayışlar dikkat çekicidir. Örtünün altından arka kısma doğru taşırılan dikdörtgen bir çıkıntı muhtemelen taşıt veya kasa okunu simgelemektedir. B yüzünde ise dizgine ait kayışlar daha kaba bir şekilde işlenmiştir (**Lev. 4**). A yüzündeki diğer unsurlar işlenmemiştir.

Kaide de dikkat çekici bir özellik, kasanın arka kısmında yer alan kalkan betimlemesidir (**Lev. 5**). Yeni Assur Sanatı görsellerinde savaş arabalarının kasalarının arka kısımlarında

24 Kral Kapısı orthostat programı için bkz: Pucci 2008a; Harmanşah 2015a, 191-195.

25 Uzun Duvar orthostat programı için bkz: Hawkins 1972; Harmanşah 2015a, 178-190.

26 Tell Halaf orthostatlarının tarihlendirmesine yönelik tartışmalar için bkz: Pucci 2008b, dpn. 455.

27 Darga 1992, 264.

28 Uzunoğlu 1986, 80; Kubala 2015, 31.

29 Ussishkin 1966, 18.

30 Özgüç 1986, 200.

31 Çambel - Özyar 2003, 89-90, taf 104-105.

32 Pauline 1988, 26.

33 Pucci 2008b, dpn. 455.

34 Darga 1992, 305.

35 Orthmann 2021, 461.

36 Littauer-Crouwel 1979, 106; Orthmann 1971, 158.

kalkan betimlemeleri MÖ 9. yüzyılda görülmeye başlamıştır³⁷. Profilden betimlenen kalkan betimlemeleri tanımlamayı zorlaştırır da³⁸, özellikle göbeklik kısmında aslan başı protomu başta olmak üzere çeşitli süsleme öğelerinin bulunduğu farklı kalkan betimlemeleri çeşitli betimlemelerden bilinmektedir. Geç Hitit sanatı içinde değerlendirilen görsellerde ise Karkamış uzun duvar ve Kral kapısında, Zincirli, Sakçagözü ve Tell Tayinat gibi merkezlerdeki araba betimlemelerinde Assur Sanat eserleri ile paralel bir şekilde göbeklik kısımları dışarı doğru taşırılmış veya aslan başı protomlarının kullanıldığı bilinmektedir.

Düz kalkan betimlemesinin en yakın örneği Çineköy savaş arabasında yer alır. Ancak Çineköy kalkanı, ince işçilik ile gövde kısmında tercih edilen geniş bir yiv ve etek kısmında tercih edilen iki ince yiv bezemesi ile Gerçin Höyük kalkanından ayrılır. Gerçin Höyük kalkanında ise sadece etek kısmında 2 cm kalınlığında ince bir yiv bezeme ögesi olarak kullanılmıştır.

Gerçin Höyük kaidesinin ön yüzünün üst kısmı tahrip olmuş olsa da daire şeklinde iki kule betimlemesi net bir şekilde görülmektedir (**Lev. 6-7**). Bu kulelerin arka kısmında ise küçük bir çıkıntı oluşturularak bir sur duvarı betimlenmiştir. Ön kısımdaki bu sur yapısı, A yüzünün üst kenar kısmında devam etmektedir. B yüzünün üst kısmı büyük oranda tahrip olmuş olsa da üst kenarların hafifçe yükseltildiği birkaç noktada belirgindir. Arka yüzün üst kenar kısmında ise herhangi bir yükseltme işlemi uygulanmamıştır. Üç kenarın üst kısmındaki küçük çıkıntılar ve ön yüzün üst kesimindeki çıkıntıların önünde iki dairenin bulunması, net bir şekilde kaidenin üstünde bir tahkimat yapısının modellendiğine işaret eder.

Gerçin Höyük kaidesindeki bu tahkimat modeli I. Panamuwa kitabesinde bahsi geçen yeni yerleşimlerin kurulmasına yönelik anlatının görsel bir temsili olabilir. Gerçekleştirilen yüzey araştırmaları çalışmalarında höyüğün yükseldiği doğal tepeyi kuşatan iki kilometreye vardığını düşündüğümüz bir tahkimat yapısı ile A alanının tepe noktasında yer alan teras yapısını çevreleyen ikinci bir tahkimat veya teras duvarı tespit edilmiştir (**Lev. 2**)³⁹. Höyüğü kuşatan tahkimatın iyi gözlenebildiği bir noktada duvar bedeninden dışarı doğru taşırılmış yarım daire şeklinde bir kule temeli tespit edilmiştir. Bu kule temeli kaidedeki kuleleri hatırlatır. Ancak merkezde bilimsel kazılar gerçekleştirilmediği için niteliği ve inşa tarihi hakkında net bilgilerimizin olmadığı bu tahkimat yapısı ile kaide arasında şimdilik bir bağ kurmak erkendir.

Benzer bir tahkimat betimlemesi Çineköy kaidesinde yer almaktadır. Çineköy kaidesinin ilk yayınlarında, ön kısmın üstünde daire şeklindeki bezemelerin bir sur yapısının küçük bir kopyası olarak değerlendirilmiştir⁴⁰. Orthmann ise bu bezeme unsurlarının sadece ön yüzde olduğunu, kaidenin devamında görülmediğini belirterek, sur modeli olarak yorumlamasını

37 Hrouda 1965, 94.

38 Barron 2010, 120.

39 Demir vd. 2024, 435.

40 Tekoğlu vd. 2000, 966.

tartışmaya açmıştır⁴¹. Ancak Gerçin Höyük kaidesinde üç kenarda da devam eden ve bir tahkimat yapısını simgelediğini düşündüğümüz küçük çıkıntılar ile ön yüzün üstündeki daire şeklindeki kuleler, Çineköy kaidesinin üst kısmında da bir tahkimat betimlemesinin yapılmaya çalışıldığını kanıtlar niteliktedir.

Tarihlendirme Önerisi

Gerçin Höyük savaş arabası kaidesinin tüm bu özellikleri dikkate alındığında, tarihlendirme amacıyla üç bilimsel kriter ön plana çıkar. Birinci kriter, sanatsal ve kültürel açıdan yoğun bir ilişki içinde olduğu Çineköy heykeli ve kaidesidir. Çineköy heykeli ve kaidesindeki yazıtlar MÖ 738-710 yılları arasına ait olmalıdır⁴². Ancak Orthmann Çineköy heykeli ile kaide arasındaki malzeme ve stilistik unsurlardaki farklılıklara dikkat çekerek, kaidenin heykelden daha önce, farklı bir yerde kullanılmak amacıyla yapılmış olabileceğine değinmiştir⁴³. Bu nedenle, Çineköy kaidesinin MÖ 8. yüzyılın dördüncü çeyreğinden önce yapılmış olma ihtimali oldukça yüksektir.

Tarihlendirme için ikinci kriter ise Gerçin Höyük kaidesinde betimlenen savaş arabasına ait unsurlardır. Kaidenin en dikkat çekici unsuru olan sekiz parmaklı tekerleklerdir. Yeni Assur sanatında MÖ 8. yüzyılın ikinci yarısında, III. Tiglat-pileser döneminde görülen sekiz parmaklı tekerlekler⁴⁴, aynı süreçte Geç Hitit ve Urartu sanatında da görülmeye başlar. Savaş arabalarının arka kısımlarında kalkan kullanımı ise Yeni Assur Sanatı görsellerinde MÖ 9. yüzyıl ile görülmeye başlamıştır⁴⁵.

Tarihlendirme için üçüncü kriter ise Gerçin Höyük'te tespit edilen Demir Çağı'na yönelik verilerdir. Ancak Gerçin Höyük'te günümüze değin arkeolojik bir kazı çalışması gerçekleştirilmemiş, yüzey araştırmalarında ise Aceramic Neolitik dönemden- İslami döneme değin kesintisiz arkeolojik veriler tespit edilmiştir⁴⁶. Yüzey araştırması kapsamında gerçekleştirilen sistematik yüzey toplamasında beklendiği gibi Demir Çağı'na yönelik çok sayıda seramik parçası ve taş kap parçası tespit edilmiş olmasına karşın bilimsel kazı çalışmalarının olmaması tarihlendirme bağlamında verilerin yorumlanmasını zorlaştırmaktadır.

Gerçin Höyük'te tespit edilen MÖ 790-750 yılları arası hüküm sürdüğü düşünülen Sam'al kralı I. Panamuwa'ya ait kitabenin bulunduğu Hadad Heykeli, ilk bakışta kaide ile birlikte kullanıldığını düşündürmektedir. Ancak bu noktada 3 metreye yakın bir kısmı korunan, muhtemelen 4 metreye yaklaştığı varsayılan⁴⁷, Geç Hitit heykeltıraşlığı dikkate

41 Orthmann 2021, 460

42 Tekoğlu vd. 2000, 1004.

43 Orthmann 2021, 462.

44 Madhloom 1970, 23-24; Littauer-Crouwel 1979, 106.

45 Hrouda 1965, 94.

46 Demir vd. 2024.

47 Bonatz 2023, 124.

alındığında, oldukça büyük boyutlu heykellerden biri olan eserin, 31x35 cm boyutlarında, 19 cm derinlikteki tenon/heykel yuvasının taşımalarının mümkün olup olmadığı bir sorundur. Başka bir sorunda Hadad heykelinin bacak kısımlarından aşağısının kayıp olmasıdır. Kaideye oturan taban kısmının ölçüleri hakkında bir bilgimiz bulunmamaktadır. Ayrıca Gerçin Höyük'te günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzeleri deposunda olduğu tahmin edilen ve ölçeksiz çizimleri dışında boyutları ve özellikleri hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız üç heykel gövdesi ile Tahtalıpınar mevkinde bulunan ve Gerçin Höyük'ten getirildiği düşünülen babası II. Panamuwa için Barrakib tarafından yaptırılan yazıtın bulunduğu heykel gövdesi, kaide ile birlikte kullanılmış olabilir. Hadad Heykeli'nin üstünde yer alan I. Panamuwa'ya ait kitabe, Gerçin Höyük'te çeşitli tanrılara tapınaklar ve kendine ebedi ikametgâh yaptırdığı dikkate alınırsa, bilimsel bir kazı ile keşfedilmeyi bekleyen farklı bir eserde bu kaide ile birlikte kullanılmış olabilir.

Çineköy kaidesi, arabaya ait unsurlar ve Gerçin Höyük'te I. Panamuwa dönemi inşa faaliyetlerine yönelik anlatılar dikkate alındığında, Gerçin Höyük kaidesinin MÖ 8. yüzyıla tarihlendirilmesi en güçlü olasılıktır.

Sonuç

Çalışmada ele alınan Gerçin Höyük savaş arabası şeklindeki kaide, merkezde ele geçirilen heykeltıraşlık eserlerine sayısal olarak katkı sunduğu gibi, Çineköy kaidesi ile benzer morfolojik özelliklere sahip olmasıyla bölgesel heykeltıraşlık gelenekleri arasında çeşitli bağlar kurulmasına ve döneme ait kültürel örüntülerin anlaşılmasına katkı sunar. Ayrıca eser, Gerçin Höyük'teki Demir Çağı yerleşimine ve merkezi Zincirli Höyük'te bulunan Sam'al krallığının sanatsal, kültürel ve dini pratiklerinin anlaşılması hakkında da çeşitli varsayımlar üretmemize olanak sağlar.

Zincirli Höyük'te ve yakın çevresinde ele geçirilen yazılı kaynaklar, MÖ 9. yüzyıldan başlayarak Orta Demir Çağı boyunca Sam'al krallığının farklı etnisitelere sahip grupları yöneten bölgesel bir siyasi merkez olduğunu kanıtlamıştır⁴⁸. Günümüz Gaziantep ili İslahiye ve Nurdağı ilçelerinin sınırları içerisinde yer alan, Zincirli Höyük, Sakçagözü, Pancarlı, Örtülü, Ördekburnu, Kayabaşı, Elbistan Höyüğü gibi merkezlerde ele geçirilen çok sayıda eserde gözlemlenen farklı üsluplar, bölgedeki heykeltıraşlığın farklı kültürel coğrafyalardan beslendiğini net bir şekilde ortaya koymuştur. Zincirli Höyük ve Sakçagözü Höyük ile birlikte sayısal açıdan heykeltıraşlık eserlerinin yoğunluğu ile ön plana çıkan bir merkez olan Gerçin Höyük'te tespit edilen savaş arabası şeklindeki kaide, bölgenin Orta Demir Çağı'nda beslendiği zengin kültürel yapıyı yansıtmaları açısından önemlidir.

Anadolu ve Kuzey Suriye'de, Geç Tunç ve Demir çağları boyunca su ve kayalık alanların bir arada olduğu doğal çevrede bereket, ata kültürleri, yer altı kültürleri gibi doğaüstü dünyayı simgeleştiren siyasi söylemlere sahip çeşitli mekanlar veya anıtlara çokça rastlanmaktadır⁴⁹.

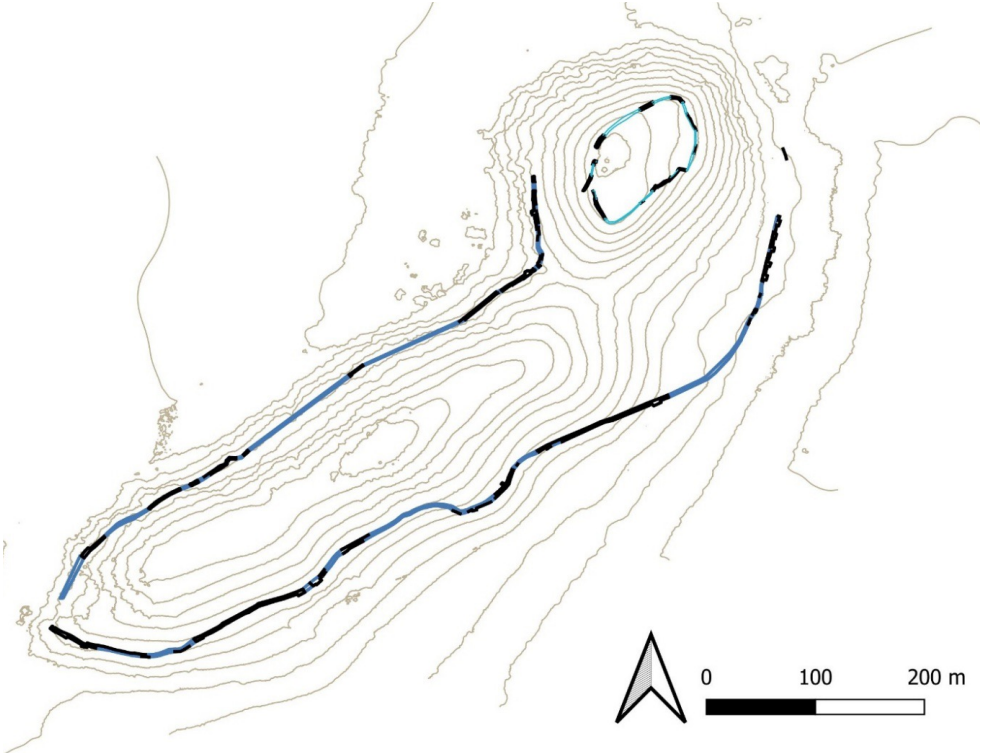
48 Scholen - Fink 2009, 208.

49 Harmanşah 2015b, 382.

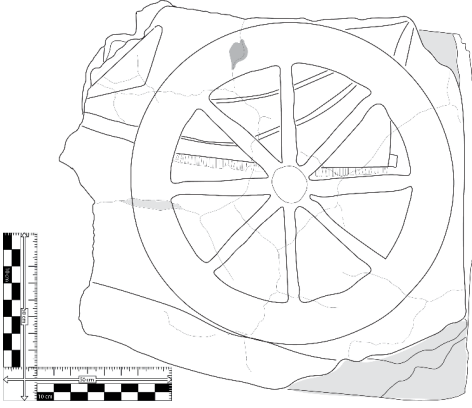
Gerçin Höyük'teki Demir Çağı yerleşimi, bereketli bir ovalık alanın içinde bulunan sığ bir gölün kenarında, doğal bir kayalık üzerinde şekillenmiştir. Ele geçirilen çeşitli heykeltıraşlık eserleri ile I. Panamuwa kitabesindeki ifadeler, MÖ 8. yüzyılda Sam'al krallığı tarafından merkezinde ata kültlerinin olduğu, dinsel yönü ile ön plana çıkan bir yerleşimin Gerçin Höyük'te oluşturulduğuna ve bölgenin kutsal coğrafyası içinde merkezin önemli bir konuma sahip olduğuna işaret etmektedir.

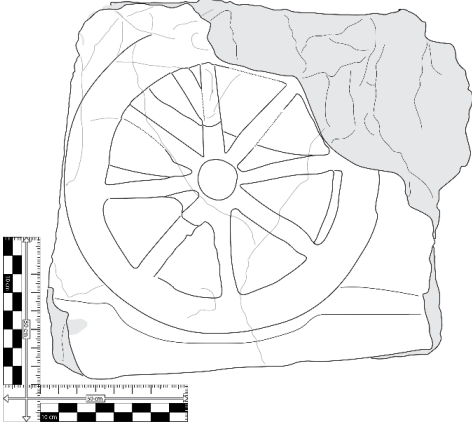
Levha 1: Gerçin Höyük.

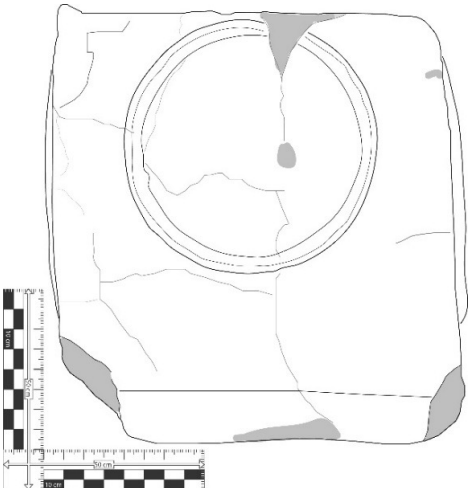
Levha 2: Gerçin Höyük Topografik Plan ve Tespit Edilen Tahkimat Duvarları.

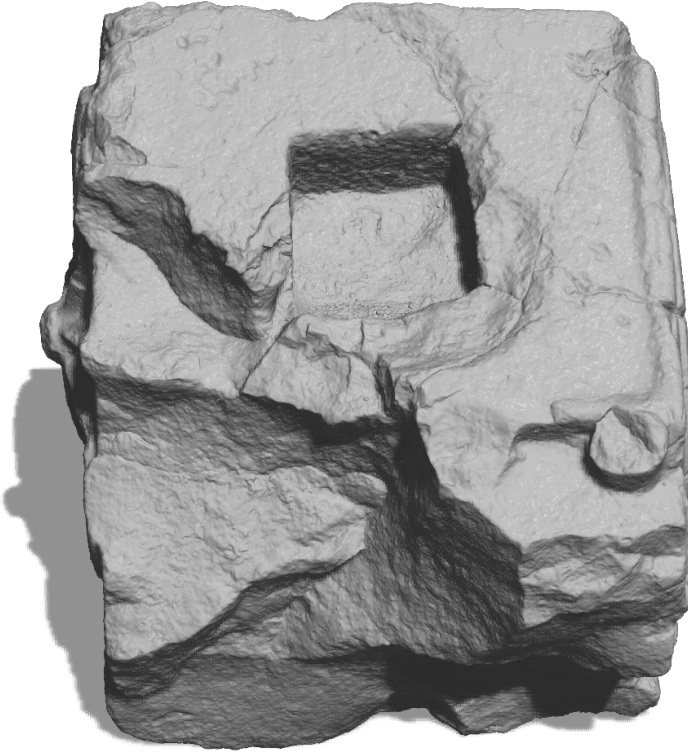
Levha 3: Gerçin Höyük Savaş Arabası Kaidesi A Yüzü.

Levha 4: Gerçin Höyük Savaş Arabası Kaidesi B Yüzü.

Levha 5: Gerçin Höyük Savaş Arabası Kaidesi Arka Yüzü.

Levha 6: Gerçin Höyük Savaş Arabası Kaidesi Ön Yüz ve Üst Kısım.

Levha 7: Gerçin Höyük Savaş Arabası Kaidesi B Yüzü, Ön Yüz ve Üst Kısım.

Kaynakça

Aro 2013

Aro, S. "Carchemish before and after 1200 BC", Ed. A. Mouton- I. Rutherford - I. Yakubovich, *Luwian Identities, Culture, Language and Religion between Anatolia and the Aegean*, Brill, 233–276.

Balcıoğlu 2009

Balcıoğlu, B., *Gaziantep Arkeoloji Müzesi Geç Hitit Dönemi Taş Eserleri*, Gaziantep Valiliği, Gaziantep.

Barron 2010

Barron, A. E., *Late Assyrian Arms and Armour: Art versus Artifact*, Unpublished Ph.D. dissertation (University of Toronto), Toronto.

Boehmer 1983

Boehmer, R. M., *Die Reliefkeramik von Boğazköy: Grabungskampagnen 1906-1912, 1931-1939, 1952-1978*. Bogazköy-Hattusa, Gebr. Mann, Berlin.

Bonatz 2000

Bonatz, D., *Das syro-hethitische Grabdenkmal*, Philipp Von Zabern, Mainz.

Bonatz 2023

Bonatz, D., "Gerçin Höyük in Südost-Anatolien Ein archäologisches Dornröschen", Ed. O.Dyma - S. Maier, *Über das Alte Testament hinaus Exegetische, religionsgeschichtliche und archäologische Beiträge Festschrift für Herbert Niehr*, Kasion 12, 119-134.

Bunnens 2006

Bunnens, G., *Tell Ahmar III. A New Luwian Stele and the Cult of the Storm-God at Til-Barsib-Masuware*, Peeters, Louvain.

Çambel - Özyar 2003

Çambel, H. ve Özyar, A., *Karatepe – Aslantaş Azatiwataya Die Bildwerke*, Verlag Phillip von Zabern, Mainz.

Darga 1992

Darga, A. M., *Hitit Sanatı*, Akbank Kültür ve Sanat Yayınlar, İstanbul.

Demir ve diğ. 2024

Demir, T. - Bakım, M. - Başdınç, H. - Vural, Z., "Yılı Gerçin Höyük Yüzey Araştırmaları", 39. Araştırma Sonuçları Toplantısı/Cilt 3, 433-446.

Harmanşah 2015a

Harmanşah, Ö., *Eski Yakınoğlu'da Kent, Bellek, Anıt*, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Harmanşah 2015b

Harmanşah Ö., "Stone worlds: Technologies of Rock-carving and Place-making in Anatolian Landscapes", Ed. Knapp, A.B. – van Dommelen, P., *The Cambridge Prehistory of the Bronze and Iron Age Mediterranean*, Cambridge University Press, Cambridge, 379-394.

Hawkins 1972

Hawkins, J. D., "Building Inscriptions of Carchemish. The Long Wall of Sculpture and Great Staircase", *Anatolian Studies*, 22, 87-114.

Hawkins 2000

Hawkins, J. D., *Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions, Vol 1. Inscriptions of the Iron Age*, Walter de Gruyter, Berlin and New York.

Hrouda 1965

Hrouda, B., *Die Kulturgeschichte des Assyrischen Flachbildes*, Habelt, Bonn.

Korkmaz 2008

Korkmaz, H., “Antakya-Kahramanmaraş Graben Alanında Kurutulan Sulak Alanların (Amik Gölü, Emen Gölü ve Gâvur Gölü Bataklığı) Modellerinin Oluşturulması”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 19–37.

Kubala 2015

Kubala A., *Iconography of ‘Neo-Hittite’ Seals*, Creator Publishing House, Warsaw.

Lafranchi 2009

Lafranchi, G.B., “A Happy Son of the King of Assyria: Warikas and the Çineköy Bilingual”, Ed. Luukko, M. – Svärd, S. – Mattila, R., *of God(s), Trees, Kings, and Scholars: Neo-Assyrian and Related Studies in Honour of Simo Parpola*, *Studia Orientalia* vol 106, Helsinki, 127–150.

Lange 2021

Lange, M., *Feuer und Stein. Gräber und Totenmonumente im eisenzeitlichen Nordsyrien und Südostanatolien in ihren regionalen Kontexten*. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden.

Lebrun - de Voos, 2006

Lebrun, R. - de Voos, J., “À propos de l’inscription bilingue de l’ensemble sculptural de Çineköy”, *Anatolia Antiqua* 14, 45–64.

Littauer - Crouwel 1979

Littauer, A. M.- Crouwel, J. H., *Wheeled Vehicles and Ridden Animals in the Ancient Near East*, Leiden.

Luschan ve diğ. 1893

Luschan, F. von - Schrader, E. - Sachau, E., *Ausgrabungen in Sendschirli*, vol. 1: *Einleitung und Inschriften*, Spemann, Berlin.

Macqueen 2001

Macqueen, J.G., *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Madhloom 1970

Madhloom, T. A., *The chronology of Neo-Assyrian art*, The Athlone Press, London.

Messerschmidt 2018

Messerschmidt, W., “Büyük İskender’den Önce Kommagene, Kalkolitik Çağ ile Demir Çağı Arasında Bölgenin Kültürel Tarihi”, Ed. Wagner, J., *Fırat Kıyısında Tanrı Kralar Kommagene’de Yeni Kazılar ve Araştırmalar*, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul, 26–37

Schloen – Fink 2009

David, D.J. - Fink, A.S., “Searching for Ancient Sam’al: New Excavations at Zincirli in Turkey.” *Near Eastern Archaeology* 72/4, 203–219.

Schloen - Herrmann 2016

Schloen, D. ve Herrmann, V.R., "Gerçin Höyük", Ed. Özuslu, E., Şehr-i Ayntab-ı Cihan Gaziantep, Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Gaziantep, 310-319.

Pauline 1988

Pauline A., "The Gateway and Portal Stone Reliefs from Arslan Tash", Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No. 271, 5-30.

Pucci 2008a

Pucci, M., "The King's Gate Complex at Karkamish", Ed. Bonatz, D. - Czichon, R. - Kreppner, J., Fundstellen: Festschrift H. Kühne gewidmet, Harrassowitz, Wiesbaden, 215-224

Pucci 2008b

Pucci, M., Functional analysis of space in Syro-Hittite architecture, Archaeopress, Oxford.

Orthmann 1971

Orthmann, W., Untersuchungen zur späthethitischen Kunst, R.Habelt Verlag, Bonn.

Orthmann 2021

Orthmann, W., "Zu der Götterstatue aus Çineköy", Ed. Herles, M. – Beuger, C. – Becker, J. – Arnhold, S., Von Syrien bis Georgien – durch die Steppen Vorderasiens: Festschrift für Felix Blocher anlässlich seines 65. Geburtstages, Marru 13, Zaphon, Münster, 457-468.

Orthmann 2022

Orthmann, W., Die aramäisch-assyrische Stadt Guzana: Ein Rückblick auf die Ausgrabungen Max von Oppenheims in Tell Halaf, Saarbrücker Druckerei und Verlag, Saarbrücken.

Özgüç 1986

Özgüç, N., "Two Seal Impressions from Kültepe and the Kırık Bayır Relief", Ed. Kelly-Buccellati, M., Insight Through Images: Studies in Honor of Edith Porada, Undena, Malibu, 197-200, pl. 40.

Tekoğlu ve diğ. 2000

Tekoğlu, R.-Lemaire, A.-İpek, İ.- Tosun, A.K., "La biligue royale louvito-phénisienne de Çineköy", Comptes Rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres 144, 961-1007.

Tropper 1993

Tropper, J., Die Inschriften von Zincirli: Neue Edition und vergleichende Grammatik des phönizischen, sam'alischen und aramäischen Textkorpus, Ugarit-Verlag, Münster.

Ussishkin 1966

Ussishkin, D., "The Date of the Neo-Hittite Enclosure at Sakçagözü", Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No. 181, 15-23.

Uzunoğlu 1986

Uzunoğlu E., Three Hittite Cylinder Seals in the Istanbul Archaeological Museum, Ed. Canby, J.V., Ancient Anatolia. Aspects of Change and Cultural Development. Essays in Honour of Machteld J. Mellink, Madison, Wisconsin, 77-83.

Wartke 2005

Wartke, R-B., Sam'al. Ein aramäischer Stadtstaat des 10. bis 8. Jhs. v. Chr. und die Geschichte seiner Erforschung, Verlag Philipp von Zabern, Mainz.

Yılmaz 2023

Yılmaz, Y., Zincirli'den Eserlerimizin Götürülüşü Osman Hamdi Bey'in Öteki Yüzü, Korpus Kültür Yayıncılık, İstanbul.

Seleucia | Sayı XV | Mayıs 2025

Doğu Dağlık Cilicia Mimari Plastiği Bağlamında
Olba'dan Bir Grup Buluntu

*A Group of Finds from Olba in the Context of
Architectural Decoration in Eastern Rough Cilicia*
Emel Erten – Yavuz Yeğin

9

Su Kemerlerinin Ötesinde: Kırsalda Roma Yaşamı ve
Mimarisi

*Beyond the Reach of the Aqueducts: Roman Lives and
Architecture in the Countryside*
Fikret Yegül

33

Juliana Anicia: "A Building Loving Woman"

Gender and Construction in Constantinople

Juliana Anicia: "Yapı İşlerini Seven bir Kadın".

Constantinopolis'te Toplumsal Cinsiyet ve İnşaat Faaliyetleri
Diane Favro

55

Boncuk ve Vazo Yapımı Dışında

Tunç Çağı'nda Camın Farklı Kullanım Biçimleri

Different Uses of Glass in the Bronze Age

Other than Beads and Vessels

Emel Erten

71

Savatra'dan Yeni Adak Yazıtları

New Votive Inscriptions from Savatra

Mehmet Alkan – İlker Işık

93

Tyana Geç Antik Sur Duvarında Ele Geçen Bir

Define Hakkında İlk Değerlendirmeler

*First Evaluations of a Hoard Discovered in the Tyana
Fortress Wall*

Hüsamettin Hayri Şener

107

Gaziantep Gerçin Höyük'ten Savaş Arabası Şeklinde
Bir Kaide

A Chariot-Shaped Base from Gerçin Höyük, Gaziantep
Tımur Demir – Özgür Çomak

121

Tarsus'da Türk İslam Dönemi Mihrapları

The Mihrabs of Turkish-Islamic Period in Tarsus

Mustafa Kaya

139

Aizanoi Tiyatrosu'nun Scaenae Frons Düzeninin

Anadolu'daki Benzer Tiyatro Örnekleriyle Karşılaştırılması

Comparison of the Scaenae Frons Order of the Aizanoi

Theatre with Similar Theatre Examples in Anatolia

Fikret Özbay – İrem Kaya Yuki

161

Eski Çağ ve Geç Antik Çağ Yazılı Kaynaklarında

Zephyrium

Zephyrium in Ancient and Late Antique Written Sources

Muzaffer Yılmaz

183

Batı Karadeniz'de Protohistorik Dönemlere Ait Yeni
Veriler

*Recent Archaeological Evidence from the Protohistoric
Periods of the Western Black Sea Region*

Emrullah Kalkan - Yunus Emre Sevinç

193

Anamur'da Ortagonuş (Bahçegonuş) Hanı ve Çeşmesi

Ortagonuş (Bahçegonuş) Inn and Fountain in Anamur

Halil Sözlü – Sultan Eren

213

Ardahan'ın Hanak İlçesindeki Veli Kalesi

Veli Fortress in Hanak District of Ardahan

Özlem Oral

227

Roma Dönemi'nde Phokaia'yı Etkileyen

Depremlerdeki Arkeolojik İzler

*Archaeological Traces of Earthquakes Affecting Phokaia
In the Roman Age*

Sabri Arıcı

243

Eagle Figurine With Gold Medallion Holding a Ram
From Burdur Museum

Burdur Müzesi'nden Koç Tutan Altın Madalyonlu

Kartal Figürini

Salih Soslu

259

Antik Kaynaklar, Antropolojik ve Arkeolojik Veriler

Işığında Eski Çağ'da Dövme

*Tattooing in Antiquity in the Light of Ancient Literature,
Anthropological and Archaeological Data*

Ahmet Emirhan Bulut

287

Samsun, Bafra'daki Roma Dönemi Taş Sanduka

Mezarları ve Buluntularının Değerlendirilmesi

*An Evaluation of the Roman Period Stone Cist Graves
and Their Findings from Bafra, Samsun*

Orhan Alper Şirin

321

Aizanoi Kadoi ve Kotiaecion'dan Yün Üretimine İlişkin
Arkeolojik İzler

Archaeological Evidence of Wool Production from

Aizanoi, Kadoi and Kotiaecion

Aslıhan Özbay

347

Seyitömer Höyük'ten Ele Geçen Bir Grup Bıçak

A Group of Knives Found at Seyitomer Mound

Rana Başkurt Usta – Hüseyin Usta

367

Traianus'un Doğu Seferine İlişkin Arkeolojik Kanıtlar

Archaeological Evidence of Trajan's Eastern Campaign

Burak Erdem

383

Alahan Manastırı Mağara – Kilisesi

Cave-Church in Alaban Monastery

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin

397

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-6925-83-0

9 786256 925830

